

BILTEN

AKTUELNO U SVETU ENERGETIKE

Netransparentni kapaciteti

ENTSO-E protiv nametanja obaveze otvaranja najmanje 75% prenosnih kapaciteta na granicama. Rešenje je u većoj transparentnosti kod dodeljivanja kapaciteta.

IZDVAJAMO:

ACER-CEER: Pad cena energije drugu godinu zaredom

Energetski sektor zabrinut zbog novih EU pravila o privatnosti podataka

Sekretarijat Energetske zajednice: Prosečna ocena implementacije 43%

EU pred ispunjenjem cilja smanjenja emisija do 2030, ali poslanici žele više

Procena nabavnih cena prirodnog gasa u Evropi u 2017.

WSJ :Angela Merkel popustila pred kritikama Trampa

Rumunski Transgaz blokira stranim proizvođačima pristup gasovodima?

BH-Gas: Faktor sigurnosti snabdevanja BiH gasom je "0"

Kako izgleda energetska strategija BiH do 2035?

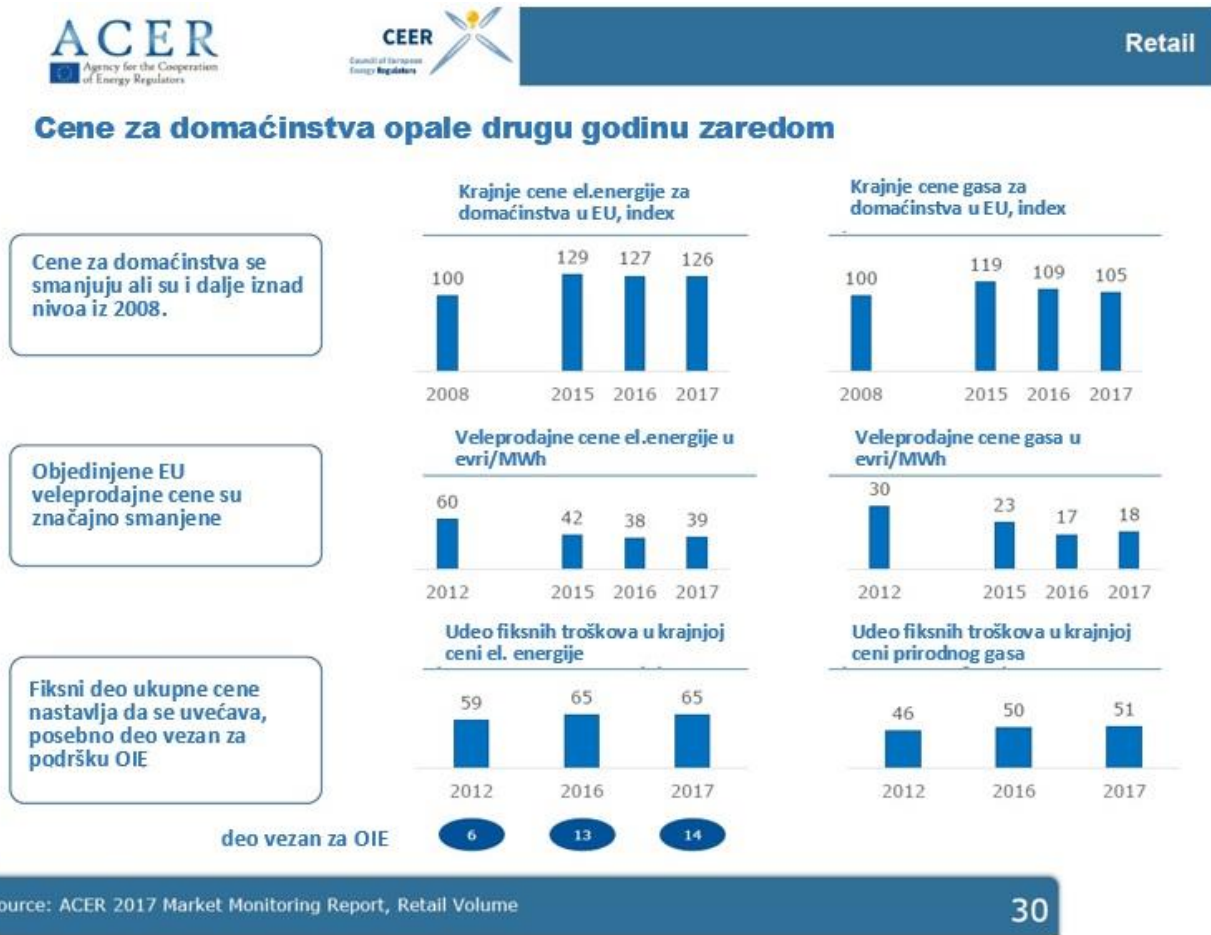

SADRŽAJ

ACER-CEER: Pad cena energije drugu godinu zaredom, usled nižih veleprodajnih cena.....	OVDE
Entso-E protiv nametanja obaveze otvaranja najmanje 75% prenosnih kapaciteta na granicama.....	OVDE
Veći snabdevači moraju da ponude domaćinstvima bar jednu opciju dinamičnih ugovora o cenama	OVDE
Energetski sektor zabrinut zbog novih EU pravila o privatnosti podataka	OVDE
Sekretarijat Energetske zajednice: Prosečna ocena implementacije 43%	OVDE
„Cene i dostupnost“ energije ključni postulati Rumunije u predsedavanju EU.....	OVDE
EU pred ispunjenjem cilja smanjenja emisija do 2030, ali poslanici žele više	OVDE
Program rada Evropske komisije za 2019.	OVDE
EU će proveravati podatke o ispunjenju klimatskih ciljeva u godišnjim finansijskim izveštajima kompanija	OVDE
Procena nabavnih cena prirodnog gasa u Evropi u 2017.....	OVDE
Izmene Direktive o minimalnim zalihama nafte i derivata	OVDE
Inovativna CCS tehnologija bez podrške Evropske komisije.....	OVDE
WSJ tvrdi da je Angela Merkel popustila pred kritikama Trampa.....	OVDE
OilPrice.com: Tri razloga za zaludnost Trampovog plana.....	OVDE
Rumunski Transgaz blokira stranim proizvođačima pristup gasovodima?.....	OVDE
Gasovod TAP počeo gradnju offshore dela u Albaniji.....	OVDE
Premijer Italije: Ne možemo zaustaviti projekat TAP.....	OVDE
Kako izgleda energetska strategija BiH do 2035?	OVDE
BH-Gas: Faktor sigurnosti snabdevanja BiH gasom je “0”.....	OVDE
Stepen zavisnosti vodećih svetskih petro-nacija od prihoda od izvoza nafte i gasa	OVDE
Cene lož ulja pred skokom zbog niskog vodostaja Rajne.....	OVDE
Šta tržištu donose mandatorni prelasci na čistija goriva?.....	OVDE
Interni dokument: OPEC+ rezervni proizvodni kapaciteti su nedovoljni.....	OVDE

ACER-CEER: Pojeftinjenje energije drugu godinu zaredom, usled nižih veleprodajnih cena

BRISEL - Prosečne maloprodajne cene energije za domaćinstva u EU smanjile su se u 2017., kao posledica druge godine zaredom pada veleprodajnih cena energije, zahvaljujući takođe i integraciji tržišta. Međutim, fiksni deo računa (troškovi mreže, porezi, takse i druge naknade) nastavlja da raste. Neke od fiksnih komponenti računa odražavaju podršku razvoju obnovljivih energija, koje su ključne za EU da ispuni ciljeve Pariskog sporazuma o borbi protiv klimatskih promena, navodi Agencija za saradnju (evropskih) energetske regulatora (ACER) u saopštenju o publikovanju godišnjeg izveštaja o nadzoru tržišta električne energije i prirodnog gasa u Evropi. (Ispod: Prevod slajda sa prezentacije ACER)

Godišnji izveštaj je 22. oktobra predstavljen u Briselu od strane ACER i Saveta evropskih regulatora energije (CEER). U nekim maloprodajnim i veleprodajnim metrikama tržišta gasa, u analizu su uključene i strane ugovornice Energetske zajednice.

ACER navodi da se u elektroenergetici približava potpuna integracija tržišta za dan unapred i unutardnevnog tržišta, što je ilustrovano, na primer, visokim stepenom efikasnosti korišćenja prekograničnih kapaciteta za trgovanje za dan unapred - do 86% u 2017. Međutim, zbog ograničenih kapaciteta za trgovanje, prekogranične razmene su i dalje bile diskriminisane u poređenju sa razmenama unutar zemalja, na štetu krajnjih potrošača. U tom smislu, Alberto Potočnik, direktor ACER-a, apelovao je na "uvećanje prekograničnih komercijalnih kapaciteta dostupnih za trgovinu, kako bi se građanima donela veća sigurnost snabdevanja i obezbedile bolje cene".

Tržišta na veliko na gas nastavljaju sa pozitivnim performansama, kako u smislu funkcionisanja tržišta, tako i usklađivanja cena. Međutim, unutrašnje tržište gasa na nivou EU još uvek nije stvarnost, jer nastavlja da se širi jaz između razrađenijih i razvijenijih tržišta i onih bez transparentnih trgovinskih centara. Pravila o radu gasne mreže doprinose funkcionisanju tržišta u zemljama članicama EU u kojima veletrgovina na tržištu gasa funkcionise dobro ili se poboljšava, konstatuje se u izveštaju.

Komentarišući izveštaj, direktor Sekretarijata Energetske zajednice Janez Kopač je naglasio da se unutar EnZ "u proseku, nastavlja sa pozitivnim efektima liberalizacije na maloprodajnim tržištima električne energije i gasa". „Međutim“, dodaje on, „većina nacionalnih veleprodajnih tržišta gasa (ugovornih članica EnZ), sa izuzetkom Ukrajine i dalje je zavisna od uvoza i nelikvidna“. Kopač navodi da to zahteva nastavak usklađivanja sa zakonodavstvom EU i povećan napor za implementaciju Zakona o energetske zajednici kao preduslova za integraciju tržišta i prekograničnu trgovinu."

Predsednik CEER-a Gareth Blanej izjavio je komentarišući izveštaj da bi, „svakako potreban, rezervni (garantovani) snabdevač (eng. *Supplier of Last Resort* - SOLR), ipak ne bi trebalo da utiče na potrošače da ostanu neaktivni, ili da se koristi za održavanje regulisanih cena.“

ENTSO-E protiv nametanja obaveze otvaranja najmanje 75% prenosnih kapaciteta na granicama

BRISEL – Kreatori EU energetske regulative trenutno raspravljaju o predlogu da se od operatora prenosnih sistema (OPS) zemalja članica zahteva da otvore za tržište najmanje 75% kapaciteta.. Plan je deo šireg EU paketa čiste energije koji evropski parlament očekuje da usvoji do kraja godine.

Evropsko udruženje operatora prenosnih sistema ENTSO-E je od samog pokretanja inicijative, na sastanku ministara energije Evropske unije prošlog decembra, protiv ovog predloga. Generalni sekretar ENTSO-E Loran Šmit (Laurent

Schmitt) kaže za **Montel** da se nada da će se od ovog praga odustati u predstojećem trijalogu između Evropskog parlamenta, Saveta i nacionalnih vlada. „Ono što mi stvarno ne volimo u vezi sa tom šemom jeste to što će se veštački izračunavati kapaciteti, potpuno nepovezano sa fizičkim zagušenjima“, rekao je on.

"Pitanje je koliko ste transparentni u dodeljivanju oskudnih kapaciteta. Ovo stvara određeni nivo frustracije, što mogu razumeti, ali to se ne rešava nametanjem proizvoljnog praga. To je ono što sadašnji tekst predloga čini prisilnim (nametanjem praga otvaranja kapaciteta od) 75% na svakoj granici ", dodao je Šmit.

Prema generalnom sekretaru ENTSO-E, evropski OPS moraju biti transparentniji u pogledu uticanja unutrašnjih

uskih grla na prekogranične kapacitete, tako da trgovci mogu bolje predvideti premeštanje na unutardnevno tržište i tržište u realnom vremenu, kaže Šmit.

Podaci objavljeni ovog meseca od strane regulatorne evropske energetske agencije ACER pokazuju da je samo 49% maksimalnih kapaciteta za prekogranične HVAC (visokonaponski naizmenični prenos) kablove u Evropi bilo prošle godine dostupno tržištu, što je manje-više konstanta iz godine u godinu.

Sekretarijat Energetske zajednice: Prosečna ocena implementacije 43%

BEČ – Sekretarijat Energetske zajednice (EnZ) objavio je 31. oktobra izveštaj o nadzoru tržišta električne energije za 2018. godinu u kome naglašava da su strane ugovornice EnZ ostvarile napredak u reformi svojih energetske sektora, ali su potrebni dodatni naponi, posebno u tranziciji ka čistoj energiji. Izveštaj, koji je revidiran kako bi se obezbedio još precizniji

prikaz napretka postignutih od strana ugovornica, zaključuje da je prosečna ocena implementacije oko 43%. Po prvi put izveštaj uključuje svih devet strana ugovornica EnZ, uključujući i najnoviju članicu Gruziju.

Sekretarijat ukazuje da su Crna Gora i Srbija i dalje predvodnici u pogledu performansi, dok su Moldavija, Ukrajina i Bosna i Hercegovina na začelju, ne računajući najnoviju članicu EnZ, Gruziju.

Direktor Sekretarijata Energetske zajednice, Janez Kopač, istakao je da se u izveštaju: opet upozorava na „sve veći jaz između obaveza koje su ugovorne strane prihvatile u vize sa primenom zakonodavne baštine EU i njene stvarne primene unutar EnZ“. „Ovaj poziv je sada hitniji nego ikada, pošto Evropska unija ide dalje sa Paketom za čistu energiju. Energetska zajednica mora da učestvuje u tom procesu izgradnje energetske budućnosti obeleženih dekarbonizacijom, decentralizacijom i digitalizacijom.

Zamenik direktora Sekretarijata Dirk Bušl je rekao da je cilj EnZ da uspostavi tačan pravni i regulatorni okvir za tranziciju ugovornih strana ka budućnosti sa održivom energijom i kao primer naveo „značaj stvaranja i povezivanja organiziranog tržišta električne energije, za povećanje udela obnovljive energije i iskorišćavanje prednosti i ekonomije obima, tek treba da se ostvari u svim zemljama, izuzev u Srbiji, gde postoji tržište dan unapred.“

U izveštaju se upozorava da integracija regionalnog energetskeg tržišta još uvek ne poprima konkretan oblik na terenu, kao i na činjenicu da su „pokrenute procedure rešavanja sporova protiv Kosova* i Moldavije zbog odsustva transpozicije zakona o kontroli emisija“ iz Direktive o velikim ložišta.

Veći snabdevači moraju da ponude domaćinstvima i dinamični ugovor o cenama

BRISEL - Energetske kompanije sa više od 200.000 klijenata biće obavezne da domaćinstvima pruže bar jednu ponudu koja uključuje dinamične ugovore o cenama, prema sporazumu na nivou EU koji je postignut iza zatvorenih vrata prošle sedmice, saznaje **Euractiv**.

Zakonodavci Evropske unije postigli su napredak u pogledu predloženog prenošenja pravila o tržištu električne energije u EU, postigavši sporazum o "agregatorima" - ili virtuelnim elektranama, odnosno učesnicima na tržištu koji kombinuju potrošnju ili proizvodnju električne energije više prozjumeri i njom trguju na tržištu.. (Prozjumeri su učesnici na tržištu električne energije koji električnu energiju koriste, skladište i njom trguju samostalno ili preko agregatora).

Dogovor o dinamičkim cenama stvara mogućnost masovnog ulaska agregatora na tržište električne energije i ometanja sektora na isti način na koji su virtuelni mrežni operateri poremetili telekomunikaciono tržište.

Prema dogovoru, agregatori neće morati da traže prethodno dozvolu od dobavljača energije za ulazak na tržište. U zamenu, dobavljači energije će dobiti kompenzaciju u slučaju gubitka struje koju proizvedu. Detalji nadoknade još nisu dogovoreni.

Energetski sektor zabrinut zbog novih EU pravila o privatnosti podataka

BRISEL - Predložena regulativa o e-privatnosti o kojima se trenutno raspravlja na nivou Evropske unije nanela bi štetu novim poslovnim modelima u sektoru čiste energije, koja su "gotovo u potpunosti" zasnovana na prikupljanju i obradi podataka putem kućnih računara i pametnih brojlja, upozorava jedna grupa predstavnika kompanija iz energetske privrede.

Prema predloženim pravilima, potrošači bi trebalo da daju svoju prethodnu saglasnost kompanijama koje obrađuju podatke o energiji iz opreme instalirane u domovima ljudi, sa pravom da je povuku u bilo kom trenutku, bez prethodnog obaveštenja. "Ovo čini obradu podataka za inovativne energetske usluge praktično nemogućom", čak i kada su u pitanju samo poslovni podaci, upozorila je ova koalicija u pismu dostavljenom organima EU. Pismo su potpisali vodeće udruženje evropske elektroprivrede, Eurelectric, kompanija smartEn, grupa industrije brojila ESMIG, Evropsko udruženje toplotnih pumpi (EHPA), udruženje Solar Power Europe i udruženje Evropskih maloprodajnih energetskih kompanija.

Euractiv navodi da se do sada rasprava o e-privatnosti vezivala samo za društvene medije, marketing i platforme tipa Uber i AirBnB, da bi se sada prenela i na energetske sektor. Frauke Ties, izvršna direktorka smartEn-a, kaže da se inovativne energetske usluge oslanjaju na specifične podatke, na primer sa sisteme upravljanja energijom, usluge e-mobilnosti i pametne kućne uređaje koji pomažu potrošačima da uštede novac i podrže tranziciju ka čistoj energiji, pa bi ePrivacy regulativa mogla ostaviti dalekosežne posledice po nove poslovne modele u sektoru energije.

Program rada Evropske komisije za 2019.

BRISEL – Evropska komisija je 23. oktobra predstavila svoj program rada za 2019, u kome se među deset prioriteta nalazi Postojana energetska unija sa vizionarskom politikom klimatskih promena.

Program rada za 2019. se fokusira na samo 15 novih inicijativa i dodatnih 10 novih REFIT evaluacija regulatornog rada Evropske komisije, kako bi se ispitala efektivnost postojećeg zakonodavstva i utvrdilo da i dalje odgovara svrsi. **Evropa.eu**

Cene i dostupnost energije ključni postulati Rumunije u predsedavanju EU

BUKUREŠT – „Cene i dostupnost“ energije vodeći aksiom pod kojim će se Rumunija od početka iduće godine rukovoditi tokom šestomesečnog mandata predsedavanja Evropskom unijom, rekao je novinarima jedan rumunski diplomata tokom brifinga 24. oktobra u Briselu.

Ta dva postulata braniće Rumunija bilo da je reč o definisanju klimatskih ciljeva EU do 2050., o potrebi širenja kapaciteta nuklearne energije, izgradnje novih gasovoda, pa čak i termoelektrana na uglj, naveo je neimenovani diplomata, a prenosi **Euractiv**.

EU pred ispunjenjem cilja smanjenja emisija do 2030, ali poslanici žele više

BRISEL – Evropska unija je na putu da sreže do 2030. emisije gasova efekta staklene bašte (GHG) do nivoa dogovorenog globalnim sporazumom o klimi, saopšteno je 26. oktobra iz Evropske komisije, prenosi **Reuters** uz napomenu na poslanici Evropskog parlamenta smatraju da bi taj cilj trebalo dodatno podići.

„U slučaju da dogovorene (klimatske) političke mere na nivou EU budu u potpunosti implementiran, emisije unutar Evropske unije bi prema procenama trebalo da budu smanjene za oko 45 odsto do 2030,“ stoji u saopštenju Evropske komisije..

Ranije ove godine EU je usvojila zakonodavstvo o smanjenju emisija GHG za najmanje 40 odsto do 2030, računato prema nivoima iz 1990. Takođe su ciljevi vezani za uštedu potrošnje energije, odnosno energetska efikasnost i povećanje udela obnovljivih izvora energije u energetsom miks Unije kao celine za 230. podignuti na 32,5 odsto, odnosno 32 odsto, potseća **Reuters**.

Ako bi se tri politike dogovorene na EU nivou u potpunosti sprovele, procenjuje se da bi EU emisije bile smanjene za oko 45 odsto do 2030,“ navodi Komisija. „Već to bi bilo iznad onoga na šta se EU obavezala potpisivanjem Pariskog sporazuma,“ dodaje izvršno telo EU.

EU poslanici su 25. oktobra glasali za odluku dase izvrši pritisak na EU države i Evropsku komisiju da zaoštri klimatsku politiku pred novu rundu globalnih pregovora o klimi, zakazanu za decembar u poljskom gradu Katovice. U neobavezujućoj rezoluciji, poslanici su zatražili postavljanje konkretnih ciljeva, i preporučili zemljama da postave nacionalne ciljeve od najmanje 55 odsto smanjenja emisija do 2030.

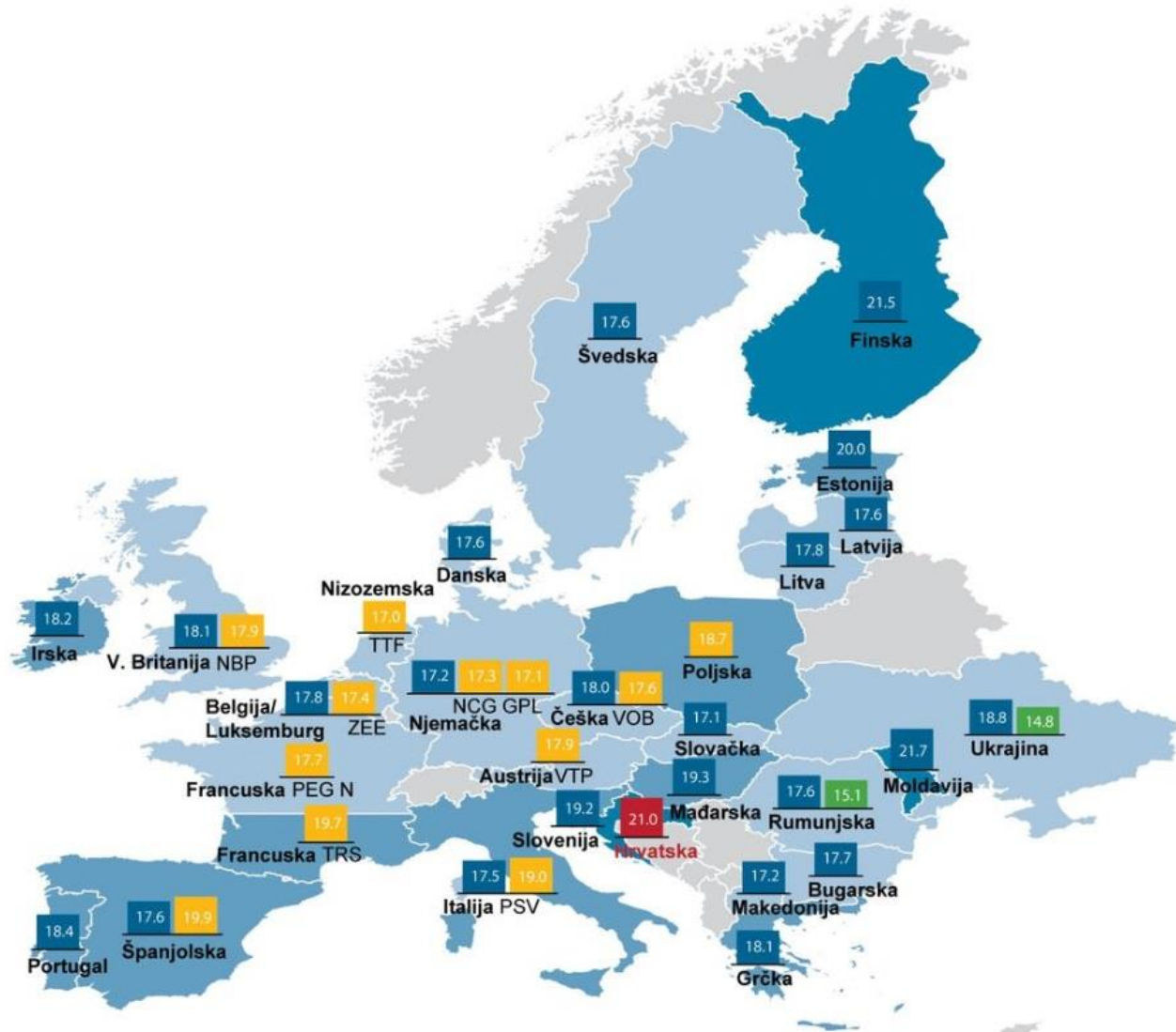
EU će proveravati podatke o ispunjenju klimatskih ciljeva u finansijskim izveštajima kompanija

BRISEL - Evropska agencija za vrednosne papire i tržišta objavila je da će regulatori Evropske unije proveravati finansijske izveštaje javnih preduzeća 2018. godine kako bi osigurali njihovu usklađenost sa globalnim računovodstvenim standardima i izveštavanje o objavljivanju nefinansijskih informacija, a naročito onih vezano za pitanja životne sredine i klimatskih promena, prenosi pravni savetodavni portal **lexology**

Procena nabavnih cena prirodnog gasa u Evropi u 2017.

(Preuzeto iz Jutarnjeg lista, Zagreb)

PROCENA NABAVNIH CENA GASA U EVROPI 2017. GODINE

- Uvozne cene plina na granici
- Cene na plinskim čvorištima (hedging)
- Domaća proizvodnja

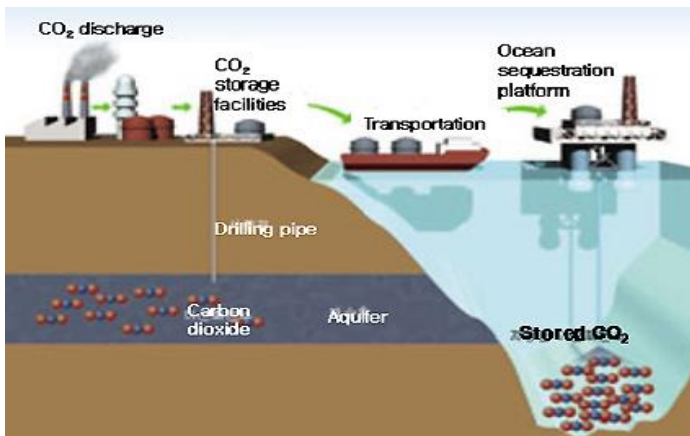
RAZLIKA U
ODNOSU NA
BERZU TTF

- ≤ 1 euro/MWh
- 1-3 euro/MWh
- > 3 euro/MWh

Hanza media

Inovativna CCS tehnologija bez podrške Evropske komisije

OSLO, BRISEL – Evropska komisija je dala vrlo rezervisanu podršku inovativnom norveškom CCS (Carbon capture and storage) projektu hvatanja i pohranjivanja emisija ugljendioksida. Novina u projektu je da bi se CO₂ kaptirao iz industrijskih instalacija na samom izvoru emitovanja, odakle bi se specijalnim brodovima-cisternama prevezio na učinu i injektirao u ispražnjena ležišta nafte i gasa, više od hiljadu metara ispod površine zemlje.

Sada poznata praksa je da se posle hvatanja transportuje cevovodima do mesta pohranjivanja, pa nova tehnologija omogućava da se ovi štetni gasovi uzimaju sa bilo kojih morskih instalacija u recimo Britaniji, Holandiji, Nemačkoj ili Francuskoj i prenose do budućih skladišta, navodi Trude Sundset, čelnik norveške kompanije Gassnova, autora ovog projekta.

„Komisija u ovom momentu ne planira izdvajanje sredstava za finansiranje te tehnologije,“ rečeno je za Euractiv iz direktorata za životnu sredinu Evropske komisije.

Euractiv, kao objašnjenje rezervisanom stavu Evropske komisije, navodi da je 2009. izvršno telo Evropske unije izdvojilo milijardu evra za finansiranje šest demonstrativnih CCS projekata. Cilj koji su pre toga bili postavili lideri EU bio je da se do 2015. ovim subvencijama obezbedi realizacija i pokretanje dvanaest projekata kaptiranja i skladištenja ugljendioksida. Na kraju, ni jedan od njih nije ostvaren, mahom usled visokih troškova koje su ovi poslovi povlačili.

Izmene Direktive o minimalnim zalihama nafte i derivata

BRISEL – Evropska komisija usvojila je izmene i dopune Direktive o minimalnim zalihama sirove nafte i/ili naftnih proizvoda u EU, u cilju daljeg obezbeđenja sigurnosti snabdevanja energijom u Evropi.

Dopune u prvom redu imaju za cilj da poboljšaju metodologiju koju države članice, prilikom izračunavanja minimalnog nivoa potrebnih zaliha za hitne slučajeve, koriste za umanjene količine naftnih proizvoda koje koriste za petrohemijske, ne-energetske aplikacije.

Države članice su u obavezi da usklade svoja zakonodavstva sa ovom Direktivom najkasnije do 19. oktobra 2019.

WSJ tvrdi da je Angela Merkel popustila pred kritikama Trampa

NJUJORK – *The Wall Street Journal* objavio je u prošli utorak saznanje da je nemačka kancelarka Angela Merkel ranije ovog meseca ponudila vladin novac za podršku projektu uvoza američkog prirodnog gasa, što američki berzanski dnevnik karakteriše kao „ključni ustupak Berlina nastojanju predsednika Donalda Trampa da umanjí ruski uticaj na najvećem evropskom tržištu energije.“

Prema informaciji koju je WSJ dobio „iz upućenih izvora“, Merkel je na jednom radnom doručku ovog meseca saopštila jednoj maloj grupi nemačkih poslanika da je vlada donela odluku o ko-finansiranju gradnje 576 miliona dolara skupog terminala za utečnjeni prirodni gas (LNG) na severu Nemačke.

Taj projekat čeka na realizaciju duže od jedne dekade upravo zbog odsustva državne podrške, da bi se sada našao u središtu evropsko-američke energetske geopolitike, piše list.

WSJ pretpostavlja da će mediji „verovatno spinovati ovu informaciju i projekat“, ali smatra da se radi o ustupku Merkelove kritikama Trampa da se Nemačka prepustila energetskej zavisnosti od Rusije, ulaskom u projekat gradnje druge cevi gasovoda Severni tok.

OilPrice.com: Tri razloga za zaludnost Trampovog plana

NJUJORK - Komentarišući ovu informaciju, portal **OilPrice.com** ukazuje na barem tri razloga zbog kojih nije realno očekivati da će SAD moći da konkurišu uticaju Gasproma u Evropi:

Prvi je činjenica da ruski gasni kolos preko svog sistema gasovoda podmiruje skoro 40% evropskih potreba za gasom. Drugo, izvoz ruskog gasa je porastao preko osam odsto prošle godine, bez obzira na sankcije Zapada i treće, ruski gas je jeftiniji i tako će ostati decenijama unapred.

Rumunski Transgaz blokira stranim proizvođačima pristup gasovodima?

LONDON – Rumunska gasovodna kompanija Transgaz blokira stranim proizvođačima gasa dostavljanje gasa domaćem tržištu, iako je zemlja suočena sa padom proizvodnje i rastom cena na unutrašnjem tržištu, kaže za portal ICIS predstavnik britanske firme koja proizvodi gas u Rumuniji.

Alexandra Damascan, predsednik Serinus Energy Romania, navodi da je kompanija ovog leta kompletirala projekat Moftinu, na severu Rumunije i bila spremna da dnevno isporučuje na tržište 450.000 kubnih metara gasa. Ipak, Transgaz je odbio da joj dozvoli probne isporuke, pod izgovorom da uzorci gasa iz Maftinua sadrže prekomerne količine vode i metana.

Umesto toga, Transgaz je savetovao britanskoj firmi da spaljuje gas iz polja, kaže Damascan.

Ona pobija oba prigovora Transgasa, tvrdeći da se sadržaj vode i metana u uzorcima gasa uklapa u dozvoljena odstupanja od propisanih maksimalnih nivoa, što se može proveriti na website-u samog operatora gasovodnog sistema.

Damascan navodi da je cena gasa u Rumuniji u međuvremenu porasla zbog pada domaće proizvodnje, pa je u isto vreme uvećan uvoz ruskog gasa od jula 2018. „Ipak, Transgaz nam blokira pristup tržištu, a kako smo obavešteni i drugi proizvođači u Rumuniji su suočeni sa sličnim problemima,“ navodi Alexandra Damascan.

Gasovod TAP počeo gradnju offshore dela u Albaniji

TIRANA - Partneri na Trans-jadranskom gasovodu (TAP) vrednom 4,5 milijarde evra, dužine 878 km, započeli su izgradnju offshore dela u Albaniji, prenosi **SEEbiz**.

Gasovod TAP, koji ide od tursko-grčke granice do Italije, bit će dužinom od 105 km položen kroz Jadransko more. TAO je treća i poslednja karika tzv. Južnog gasovodnog koridora, kojim će azerbejdžanski gas iz polja Šah Deniz II stići direktno na tržište Evrope.

Prema planovima TAP bi trebalo da bude završen u 2020. godini. Letos je Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) odobrila je zajam od 500 miliona evra za izgradnju TAP-a, a projekat je u februaru ove godine dobio zajam od čak 1,5 milijardi evra od Evropske investicione banke (EIB).

BH-Gas: Faktor sigurnosti snabdevanja BiH gasom je “0”

SARAJEVO - Osnovni cilj projekta „Južna interkonekcija BiH i Hrvatska“ je izgradnja novog pravca snabdevanja radi diverzifikacije pravaca i izvora, a kojim će se osigurati pouzdano snabdevanje prirodnim gasom Federacije BiH i BiH, kazali su agenciji Fena iz kompanije BH-Gas.

Nedavno je Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) odobrila koncept finansiranja ovog projekta povezivanja transportnih sistema BiH i Hrvatske, izgradnjom gasovoda Zagvozd (HR) – granica HR/BiH i gasovoda granica HR/BiH – Posušje – Novi Travnik (Travnik) sa krakom za Mostar.

Trenutno, BiH dobija gas samo jednim transportnim pravcem preko Ukrajine, Mađarske i Srbije.

“Faktor koji ocenjuje sigurnost snabdevanja BiH trenutno iznosi “0”. Realizacijom projekta Južne interkonekcije on će biti povećan, a realizacijom još jedne interkonekcije u potpunosti zadovoljavajući, uzimajući u obzir planirane potrebe za gasom

Premijer Italije: Ne možemo zaustaviti projekat TAP

RIM - U otvorenom pismu pobunjenoj opštini u kojoj taj cevovod treba da izbije na obalu Italije, Conte navodi da se pravno projekat ne može osporiti, iako je odmah po izboru za premijera juna ove godine lično obećao građanima mesta Melendunjo i oblasti Pulja da će njegova vlada preispitati sve dozvole koje je za projekat dao prethodni kabinet.

Međutim, posle serije verifikacija, utvrdili smo da ne postoje nikakvi izgledi da se spreči realizacija projekta TAP: što se države tiče, sve je u skladu sa zakonom, niti je bilo proceduralnih nepravilnosti, konstatovao je sa žaljenjem Conte.

On u pismu detaljno obrazlaže koliko bi državu koštalo da jednostrano izađe iz projekta, počev od plaćanja penala deoničarima konzorcijuma TAP za uložena sredstva i za izgubljene prihode tokom celokupnog trajanja koncesije (25 godina).

Penali bi se platili i kompanijama koje su unapred platile za kupljeni gas po diskontnim cenama, kao i transporterima gasa, naveo je premijer zaokružujući račun na 20 do 35 milijardi evra, prenosi **Euractiv**.

Kako izgleda energetska strategija BiH do 2035?

SARAJEVO - Povećanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, izgradnja desetina energetskih objekata, ulaganje u prenosnu mrežu i održivost rudnika i modernizacija proizvodnje, samo su neki od ciljeva Okvirne energetske strategije BiH do 2035. godine, koja je nedavno usvojena u Savetu ministara BiH. Ipak, ta država će ostati solidno unajana u proizvodnju energije iz fosilnih goriva.

Istovremeno, cena električne energije će da raste zbog većeg udela obnovljivih izvora, pre svega korišćenjem hidro potencijala, dok će vetar i Sunce u finalnoj potrošnji rasti po vrlo malim stopama od 12%, odnosno 2,8% do 2035.. Ono što je gotovo sigurno, je da će zbog podsticaja za ulaganja u obnovljive izvore energije (OIE) samo po toj osnovi cena električne energije u BiH do 2035. godine porasti najmanje 13% jer će za naknade biti potrebno izdvojiti 115 miliona evra i to pod uslovom da ostali troškovi (cena električne energije, mrežarina i PDV) ostanu isti, navodi se u dokumentu.

Prema entitetskom scenariju snaga instaliranih vetroelektrana postavljena je na 795 MW, dok se očekuje 97 MW u fotonaponu te 19 MW elektrana na biomasu do 2035. Prema jednom, najoptimističnijem scenariju, do 2035. godine u više od 70 elektroenergetskih objekata moglo bi biti uloženo između 8,6 i 10,5 milijardi evra, međutim i sami autori strategije se slažu da je to nerealno i da bi kapitalne investicije mogle biti dvostruko manje.

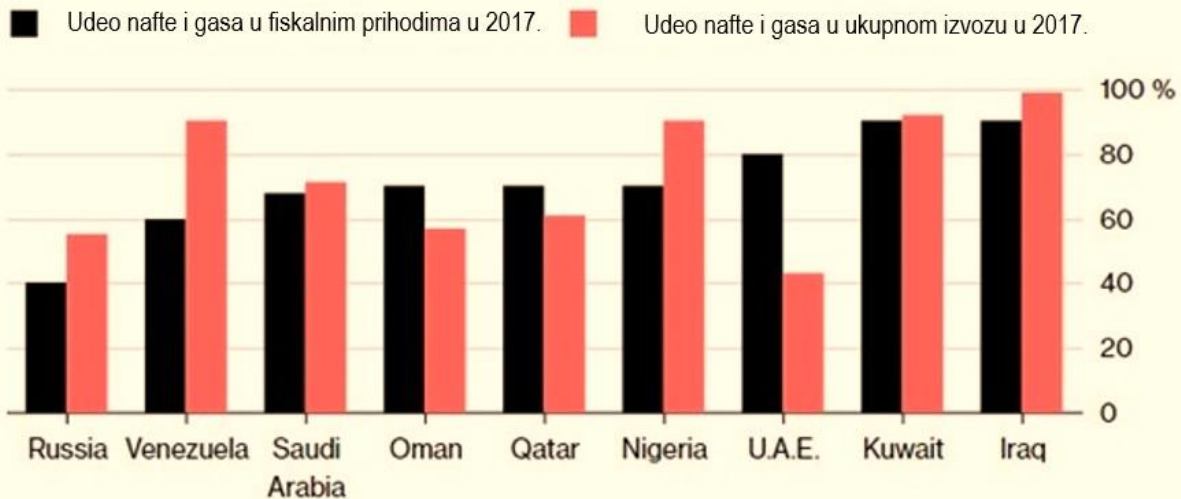
Ipak, kako je navedeno u samom dokumentu, investicije u elektroenergetske objekte zavisice, pre svega, od burzanskih cena električne energije. "Potrebno je opreznije donositi odluke o pokretanju velikih kapitalnih investicija, koje bi sasvim sigurno dovele do snažnijeg suficita, ali bi stvorile dugoročni rizik niže konkurentnosti sistema. Niske veleprodajne cene struje na berzama u regiji predstavljaju rizik za budućnost, a snažniji rast tih cena stvorio bi nešto povoljniju klimu za investicije", navodi se u strategiji, iz koje se može zaključiti i to da je BiH među najboljima u Evropi kada je u pitanju produktivnost rudnika, prenosi portal capital.ba.

Kada je u pitanju prirodni gas, u BiH se predviđa i izgradnja nove infrastrukture. Strategija se delomično dotakla i sektora nafte u BiH, gde se navodi da su od 1963. do 1991. godine sprovedena geološka istraživanja u više navrata, ali da komercijalna otkrića nikada nisu potvrđena. Usprkos tome, navodi se, BiH će raditi na istraživanju eventualnih nalazišta nafte jer se procenjuje da u istražnom području Dinaridi moguće rezerve nafte iznose i do 500 miliona. tona.

Stepen zavisnosti vodećih svetskih petro-nacija od prihoda od izvoza nafte

PARIZ – Međunarodna organizacija za energiju (IEA) objavila je u četvrtak tabelu o udelu prihoda od izvoza nafte, kod vodećih svetskih proizvođača te sirovine u njihovim ukupnim fiskalnim prihodima (crna kolona) i ukupnoj vrednosti izvoza (crvena kolona)

Mnogi od najvećih svetskih proizvođača su zavisni od naftnih i gasnih izvoznih prihoda

Izvor: Međunarodna agencija za energiju

Interni dokument: OPEC+ rezervni proizvodni kapaciteti su nedovoljni

BEČ – *Reuters* je došao do internog dokumenta u kome se govori o planiranoj OPEC-ovoj strategiji povećanja proizvodnje, kako bi se nadomestio manjak ponude Irana, Venecuele i Angole.

Agencija na osnovu uvida u taj dokument navodi da OPEC još nije pronašao način da nadomesti taj manjak sa dodatnih milion barela na dan (mbd), koliko je dogovoreno na sastanku OPEC+ saveznika u junu ove godine.

Interni dokument, koji je za sastanak tehničkog OPEC+ panela u petak pripremio sekretarijat kartela u Beču, pokazuje da su članice OPEC-a, izuzimajući Nigeriju, Libiju i Kongo ispumpavale dodatnih svega 428.000 bd u septembru u odnosu na maj.

Glavni izvoznik, Saudijska Arabija je u septembru proizvodila dodatnih 524.000 bd u odnosu na maj, ali je iranska proizvodnja u tom mesecu bila za 376.000 bd manja prema onoj iz maja, tako da saudijska uvećanja, uz dodatke iz Iraka, Kuvajta i UAE nisu ni do pola ispunile cilj zacrtan u junu.

Ne-OPEC zemlje iz OPEC+ sporazuma su uvećale u septembru proizvodnju za dodatnih 296.000 bd, pokazuje dokument. Rusija je uvećala proizvodnju za bezmalo 400.000 bd, ali su Kazahstan, Meksiko i Malezija zabeležile pad.

Reuters citira nedavnu konstataciju iranskog predstavnika u OPEC-u, Huseina Kazempura da „rezervnih (naftnih proizvodnih) kapaciteta nema“.

Cene lož ulja pred skokom zbog niskog vodostaja Rajne

BERLIN – Istorijski nizak nivo vodostaja reke Rajna ograničava plovidbe barži, što preti da u kritičnom trenutku ove godine podigne cene lož ulja u Evropi, ukazuje u ovonedeljnoj analizi konsultant JVC Energy.

Cene lož ulja u severozapadnoj Evropi biće podložna skokovima u narednih nekoliko meseci" pošto se dostave odlažu u unutrašnjim tržištima, ukazuje bečka analitička firma. "Dodatne restrikcije brodskog prevoza se očekuju na rutama barži u unutrašnjosti duž koridora Rajne," navodi **JVC Energy**.

Bloomberg prenosi i uticaj ove nezabeležene situacije na sektor petrohemije, gde neki nemački kombinati već moraju da ograničavaju proizvodnju zbog nemogućnosti snabdevanja gorivima i sirovinom.

Ovu situaciju nije moguće rešiti alternativnim opcijama transporta, delom zbog već potpuno iskorišćenih kapaciteta, a što se Nemačke tiče i zbog posledica manjka vozača kamiona. "Železnica i kamionski prevoz su glavne alternative, ali nisam siguran koliko tu ima kapaciteta," citira agencija jednog trgovca.

Nivo vodostaja Rajne, jedne od najvitalnijih rečnih pravaca u Evropi za transport robe, uključujući goriva, pada upravo u vreme početka grejne sezone, kada je Stari kontinent kritično zavisao od lož ulja, izveštava agencija.

Šta tržištu donose mandatni prelasci na čistija goriva?

LONDON - Na tržištu se događaju velike promene, koje će nam, smatraju analitičari, doneti dosad najviše cene dizela. Od 1. januara 2020. godine, naime, udeo sumpora u dizelu za brodove će sa sadašnjih maksimalnih 3,5 posto morati da padne na najviše pola posto, i prilagoditi se novim i strogim ekološkim pravilima, pod kojima je već gorivo za automobile i železnicu.

Kako je radi o oko 3,5 miliona barela visokosumpornog brodskog dizela dnevno, rafinerije u svetu do daljeg nemaju dovoljno kapaciteta za odsumporavanje, što na tržištu sve više poskupljuje dizel i čini ga manje dostupnim. Hoće li situacija biti još i gora, verovatno da, kažu stručnjaci, jer je teško pretpostaviti da će se rafinerije u prostoru do prvog dana 2020. prilagoditi.

Cene nafte bi početkom 2020. godine mogle porasti na 160 dolara i više po barelu, što će izazvati brojna daljnja poskupljenja, ali i gubitke radnih mesta – predviđanja su svetskih analitičara, koji uzrok tome vide u novim, antisumpornim propisima. Istovremeno, i vrlo paradoksalno, smatraju, termoelektrane koje kao pogonsko gorivo koriste naftu mogle bi se prebaciti na gorivo s visokim udelom sumpora, jer će njegova cena pasti zbog manje upotrebe u transportu. To će na kaju anulirati napore da se prisustvo sumpora u atmosferi smanji.